

Испитни каталог за државну матуру
у школској години 2017/2018.

ХРВАТСКИ ЈЕЗИК

Садржај

Увод.....	5	2.4. Технички опис испита	26
1. Виши ниво испита.....	6	2.4.1. Трајање испита	26
1.1. Подручја испитивања	6	2.4.2. Изглед испита и начин решавања.....	26
1.2. Образовни исходи	6	2.4.3. Прибор.....	26
1.3. Структура испита	8	2.5. Опис бодовања	26
1.3.1. Школски есеј	9	2.5.1. Вредновање прве испитне целине – <i>Школски есеј</i>	26
1.3.2. Књижевност и језик	9	2.5.2. Вредновање друге испитне целине – <i>Књижевност и језик</i>	28
1.4. Технички опис испита	10	2.6. Примери задатака	28
1.4.1. Трајање испита.....	10	2.6.1. Примери есејског задатка	28
1.4.2. Изглед испита и начин решавања	10	2.6.1.1. Интерпретативни школски есеј.....	28
1.4.3. Прибор	11	2.6.1.2. Компаративна анализа два или више текстова	30
1.5. Опис бодовања	11	2.6.1.3. Расправљачки школски есеј.....	32
1.5.1. Вредновање прве испитне целине – <i>Школски есеј</i>	11	2.6.2. Примери задатка вишеструког избора	33
1.5.2. Вредновање друге испитне целине – <i>Књижевност и језик</i>	13	3. Припрема за испит	34
1.6. Примери задатака	13	Додатак Испитном каталогу из Хрватског језика за државну матуру у школској 2017/2018. години који се односи на експерименталне стручне курикулуме за стицање стручних квалификација.....	35
1.6.1. Примери есејског задатка	13		
1.6.1.1. Интерпретативни школски есеј.....	13		
1.6.1.2. Компаративна анализа два или више текстова.....	15		
1.6.1.3. Расправљачки школски есеј	17		
1.6.2. Примери задатка вишеструког избора	20		
2. Основни ниво испита.....	22		
2.1. Подручја испитивања	22		
2.2. Образовни исходи.....	22		
2.3. Структура испита	24		
2.3.1. Школски есеј.....	25		
2.3.2. Књижевност и језик.....	25		

Увод

Хрватски језик је обавезан предмет на државној матури. Приступник¹ може да полаже испит из Хрватског језика на вишем или основном нивоу.

Испитни каталог за државну матуру из Хрватског језика темељни је документ испита у којем су наведени и објашњени садржаји, критеријуми и начини испитивања и вредновања на вишем и на основном нивоу у школској 2017/2018. години.

Виши ниво испита из Хрватског језика усклађен је са Наставним планом и програмом за гимназије.² Они приступници који су слушали Хрватски језик према осталим наставним програмима, треба да, ако желе да полажу виши ниво, прошире стечено знање садржајима гимназијског наставног програма служећи се додатном одобреном литературом.

Основни ниво испита одговара наставном плану и програму с најмањом сатницом у четворогодишњим стручним школама.³

Испитни каталог је подељен у два дела од којих се сваки односи на један од наведених нивоа.

Сваки ниво испита описан је у следећих шест поглавља:

1. Подручја испитивања
2. Образовни исходи
3. Структура испита
4. Технички опис испита
5. Опис бодовања
6. Примери задатака.

У првом поглављу (*Подручја испитивања*) наводе се испитне целине и подручја испитивања.

У другом поглављу (*Образовни исходи*) детаљно је наведено које садржаје приступник мора да зна и разуме у свакој испитној целини те шта треба да учини како би успешно решио испит.

У трећем поглављу (*Структура испита*) описана је оквирна структура испита према испитним целинама с обзиром на трајање, удео поједине целине у испиту и полазни садржај (текст). У томе поглављу укратко су описани садржаји испитивања, кључна знања и вештине те структура сваке испитне целине (*Школски есеј и Књижевност и језик*).

У четвртном поглављу (*Технички опис испита*) наведено је трајање сваке испитне целине, описан је изглед испита и објашњен је начин његова решавања.

У петом поглављу (*Опис бодовања*) подробније су описани критеријуми и категорије за вредновање школског есеја те су укратко описани критеријуми за бодовање друге целине.

У шестом поглављу (*Примери задатака*) налазе се упутства и примери свих врста задатака који се налазе у испиту.

¹ Гласник Министарства културе и просвјете, Посебно издање, број 2, Школске новине, Загреб, 1. коловоза 1995.

² Гласник Министарства просвјете и шпорта, Посебно издање, број 11, Загреб, липањ 1997.

³ Гласник Министарства просвјете и шпорта, Посебно издање, број 11, Загреб, липањ 1997.

1. Виши ниво испита

1.1. Подручја испитивања

Испитом из Хрватског језика испитују се **књижевнотеоријска, књижевноисторијска и језичка знања, разумевање књижевног текста и употреба хрватског стандардног језика.**

Испит из Хрватског језика састоји се од двају испитних целина. Прва испитна целина је *Школски есеј* и чини је један задатак отвореног типа. Друга испитна целина је *Књижевност и језик* и чине је групе задатака затвореног типа. **За сваку испитну целину одредиће се праг пролазности. Да би положио испит из Хрватског језика, приступник мора да пређе прагове пролазности обе испитне целине.**

1.2. Образовни исходи

За сваку испитну целину одређени су посебни циљеви, односно конкретни описи онога што приступник мора да зна, разуме и може да учини како би успешно решио испит.

Школски есеј

Првом испитном целином испитују се **разумевање текста, књижевнотеоријска и књижевноисторијска знања** те **употреба хрватског стандардног језика.**

Од приступника се очекује да може:

- садржајно, смислено и логично да обликује везани текст према понуђеним смерницама
- самостално да примени различите поступке обликовања текста (интерпретацију, анализу, синтезу, доказивање, расправу, опис, упоређивање)
- да напише школски есеј у заданом времену и са заданим бројем речи

- да препозна обележја полазног текста, наведе кључне садржајне податке те разуме и проблематизује полазни текст и/или дело у целини
- да образложи своје тврдње
- да пише есејистички примереним стилом и речником
- да примењује норме хрватског стандардног језика
- да пише читко и уредно.

Књижевна испитна дела за школски есеј у школској години 2017/2018. за виши ниво испита јесу:

1. Camus, Albert: *Stranac*
2. Cihlar Nehajev, Milutin: *Bijeg*
3. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: *Zločin i kazna*
4. Držić, Marin: *Dundo Maroje*
5. Hrvatsko pjesništvo (Antun Gustav Matoš, Dobriša Cesarić, Josip Pupačić, Slavko Mihalčić)
6. Kafka, Franz: *Preobrazba*
7. Krleža, Miroslav: *Gospoda Glembajevi*
8. Krleža, Miroslav: *Povratak Filipa Latinovicza*
9. Marinković, Ranko: *Kiklop*
10. Novak, Vjenceslav: *Posljednji Stipančiči*
11. Salinger, Jerome David: *Lovac u žitu*
12. Shakespeare, William: *Hamlet*
13. Sofoklo: *Antigona*
14. Šimić, Antun Branko: *Preobraženja*.

Без обзира на врсту есеја уз полазни текст са пописа испитних дела може да буде задан и некњижевни текст или књижевни текст који није наведен у попису књижевних испитних дела за школски есеј.

Књижевност и језик

Другом испитном целином испитују се **разумевање књижевног текста, књижевнотеоријска, књижевноисторијска и језичка знања.**

Књижевност

Од приступника се очекује да може:

- да разуме књижевнотеоријска обележја књижевних текстова
- да разуме књижевноисторијска обележја књижевних текстова
- да разликује лирске, епске, драмске, књижевно-научне и публицистичке текстове
- да разуме књижевноисторијске епохе хрватске књижевности (временске одреднице, представнике и поетике) у хронолошком току
- да разуме књижевноисторијске епохе светске књижевности (временске одреднице, представнике и поетике) у хронолошком току.

Да разуме следећа књижевна дела:

- *Biblija*
- Homer, *Ilijada*, *Odiseja*
- Eshil, *Okovani Prometej*
- Sofoklo, *Antigona*, *Kralj Edip*
- Plaut, *Škrtac*; Vergilije, *Eneida*
- Baščanska ploča
- Dante Alighieri, *Božanstvena komedija*, *Pakao*
- Giovanni Boccaccio, *Dekameron*
- Francesco Petrarca, *Kanonijer*
- William Shakespeare, *Hamlet*
- Miguel de Cervantes, *Don Quijote*
- Marko Marulić, *Judita*

- hrvatska petrarkistička lirika (Šiško Menčetić, Džore Držić, Hanibal Lucić)
- Petar Hektorović, *Ribanje i ribarsko prigovaranje*
- Marin Držić, *Dundo Maroje*, *Hovela od Stanca*
- Petar Zoranić, *Planine*
- Ivan Gundulić, *Suze sina razmetnoga*, *Dubravka*
- Ivan Bunić Vučić, *Plandovanja*
- Molière, *Škrtac*
- Voltaire, *Candide*
- Carlo Goldoni, *Gostioničarka Mirandolina*
- Johann Wolfgang Goethe, *Patnje mladoga Werthera*
- Mihail Jurjevič Ljermontov, *Junak našeg doba*
- Edgar Allan Poe, *Crni mačak*
- Petar Preradović, *pesme*
- Ivan Mažuranić, *Smrt Smail-age Čengića*
- August Šenoa, *Zlatarovo zlato*, *Prijan Lovro*
- Honoré de Balzac, *Otac Goriot*
- Fjodor Mihajlovič Dostojevski, *Zločin i kazna*
- Nikolaj Vasiljevič Gogolj, *Kabanica*
- Ante Kovačić, *U registraturi*;
- Vjenceslav Novak, *Posljednji Stipančići*
- Josip Kozarac, *Tena*
- Silvije Strahimir Kranjčević, *pesme*
- Charles Baudelaire, *Cvjetovi zla*
- Henrik Ibsen, *Nora*
- Janko Leskovar, *Misao na vječnost*
- Antun Gustav Matoš, *pesme*, *Cvijet sa raskršća*, *Camao*
- Vladimir Vidrić, *pesme*
- Dinko Šimunović, *Muljika*
- Milan Begović, *Bez trećega*
- Milutin Cihlar Nehajev, *Bijeg*

- Ivan Kozarac, *Đuka Begović*
- Marcel Proust, *Combray*
- Franz Kafka, *Preobrazba*
- Antun Branko Šimić, песме
- Miroslav Krleža, *Baraka Pet Be, Gospoda Glembajevi, Povratak Filipa Latinovicza*, песме
- Ivo Andrić, *Prokleta avlija*
- Bertolt Brecht, *Majka Hrabrost i njezina djeca*
- Tin Ujević, песме
- Dobriša Cesarić, песме
- Dragutin Tadijanović, песме
- Albert Camus, *Stranac*
- J. D. Salinger, *Lovac u žitu*
- Jure Kaštelan, песме
- Vesna Parun, песме
- Josip Pupačić, песме
- Ranko Marinković, *Ruke (zbirka), Kiklop*
- Ivan Slamnig, песме
- Slavko Mihalić, песме
- Antun Šoljan, *Kratki izlet*
- Ivo Brešan, *Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja*
- Pavao Pavličić, *Koraljna vrata*.

Језик

Од приступника се очекује да може:

- да познаје правописну норму хрватског стандардног језика (према **Хрватском правопису Института за хрватски језик и језикословље**, www.ihjj.hr, 2013)
- да познаје основне лингвистичке појмове из подручја фонетике, фонологије, морфологије, синтаксе и лексикологије
- да препознаје фонетске и фонолошке јединице хрватског стандардног језика, тј. гласове (њихова

артикулацијска и акустичка обележја), слоге и прозодију те њихову расподелу

- да разуме гласовне промене
- да препознаје основна обележја чакавског, кајавског и штокавског дијалекта
- да разуме врсте морфема и морфемску анализу
- да разуме граматичке категорије променљивих врста речи
- да познаје непроменљиве врсте речи
- да разуме типове односа међу саставним деловима синтагми
- да разуме граматичко реченичку структуру
- да разуме врсте независнословених и зависнословених реченица
- да разуме лексичко-семантичке односе
- да разуме значење фразема у хрватском језику
- да разуме језичко посуђивање
- да разуме начине творбе у хрватском језику
- да разуме функционалне стилове хрватског стандардног језика
- да разуме структуру речника и лексикографске јединице
- да разуме и познаје историјски развој хрватског језика.

1.3. Структура испита

Свака испитна целина има 50 % удела у укупном успеху у испиту. Приступник мора да приступи и првом и другом делу испита. Оцена у испиту државне матуре из Хрватског језика изводи се на темељу збира бодова постигнутих у оба дела испита.

У табели 1. приказана је структура испита из Хрватског језика на вишем нивоу.

Табела 1. Структура испита из Хрватског језика на вишем нивоу

ИСПИТНА ЦЕЛИНА	НАЗИВ	ТРАЈАЊЕ	УДЕО У ОЦЕНИ	ПРИБОР	ПРИЛОЗИ
1.	Школски есеј	160 минута	50 %	хемијска оловка којом се пише плавом или црном бојом	одломак/одломци текста/текстова
2.	Књижевност и језик	100 минута	50 %	хемијска оловка којом се пише плавом или црном бојом	питања уз полазни текст и без полазног текста
УКУПНО		260 МИНУТА	100 %		

1.3.1. Школски есеј

Приступник треба да напише школски есеј на темељу полазног текста или полазних текстова. Школски есеј мора да има најмање **400** речи.

Могуће су три врсте есеја:

1. интерпретативни школски есеј
2. компаративна анализа два или више текстова
3. расправљачки школски есеј.

Приступнику ће бити задана **једна од понуђених врста школског есеја**.

Задатак за школски есеј састоји се од упутства, полазног текста или полазних текстова и смерница према којима приступник треба да обликује свој школски есеј. У сваком школском есеју, без обзира на врсту, као полазни текст увек ће бити понуђен бар један одломак из дела са пописа књижевних испитних дела. Као други полазни текст може да буде задан и књижевни или некњижевни текст који је повезан са садржајем, структуром, идејом и/или књижевним контекстом заданог испитног дела.

У поглављу *Опис бодовања* наведене су и описане саставни делови скале за вредновање школског есеја (Табела 3). Попис књижевних испитних дела за школски есеј налази се на б. страници.

Примери задатака за све три врсте школског есеја налазе се на страницама од 12. до 19.

Школски есеј може да буде вреднован са највише 80 бодова.

1.3.2. Књижевност и језик

У другој испитној целини задацима затвореног типа испитују се разумевање књижевног текста, књижевнотеоријска, књижевноисторијска и језичка знања. У табели 2. приказана је структура друге испитне целине *Књижевност и језик*.

Друга испитна целина састоји се од укупно 80 задатака и доноси 80 бодова.

Друга испитна целина састоји се од два дела и подељена је према подручјима испитивања.

Првим делом друге испитне целине проверавају се **разумевање књижевног текста** те **књижевнотеоријска и књижевноисторијска знања**. Први део друге испитне целине састоји се:

- а) од **десет полазних текстова** уз које су везане групе од **три задатка** вишеструког избора. У задацима са полазним текстом (од 1. до 30. задатка) осим дела наведених у каталогу као полазни текстови могу да буду задана и дела која нису наведена у каталогу.

У тим задацима акценат је на разумевању полазног текста и не испитују се садржајни подаци из целине дела.

Осим лирских дела у стиху, епских дела у стиху и у прози те драмских дела као један од 10 полазних текстова биће задан и један дискурзивни текст.

б) од **двадесет пет задатака** вишеструког избора који нису везани уз полазни текст
Други део друге испитне целине чини **двадесет пет задатака** вишеструког избора којима се испитује знање хрватског стандардног језика.

Табела 2. Структура испитне целине *Књижевност и језик*

ДЕЛОВИ ДРУГЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ	ПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА	ПОЛАЗНИ ТЕКСТ	ВРСТА ЗАДАТАКА	БРОЈ ЗАДАТАКА	БРОЈ БОДОВА
1.	Књижевност	десет полазних текстова	задаци вишеструког избора	30	30
1.	Књижевност	задаци без полазног текста	задаци вишеструког избора	25	25
2.	Језик	задаци без полазног текста	задаци вишеструког избора	25	25

1.4. Технички опис испита

1.4.1. Трајање испита

Испит из Хрватског језика траје укупно **260 минута**.
Прва испитна целина (*Школски есеј*) проводи се временски одвојено од друге испитне целине и траје укупно **160 минута**.

Друга испитна целина (*Књижевност и језик*) траје укупно **100 минута**.

Временик провођења оба дела испита биће објављен у *Водичу кроз испите државне матуре* те на интернет страници Националног центра за вањско вредновање образовања (www.ncvvo.hr).

1.4.2. Изглед испита и начин решавања

Школски есеј

Приступник добија сигурносну врећицу у којој је испитна књижица са листовима за писање школског есеја, лист за концепт те два листа за оцењиваче.

Приступник треба пажљиво да прочита општа упутства и упутства за писање школског есеја које се налазе у испитној књижици.

Уз испитну књижицу школског есеја приступник добија **на посебном листу један задатак за писање школског есеја**. Школски есеј приступник треба да пише према заданим смерницама.

Приступник може да се користи листом за концепт током писања, али на крају мора да свој школски есеј читко напише на **листовете за писање школског есеја**.

Књижевност и језик

Приступник добија сигурносну врећицу у којој је испитна књижица *Књижевност и језик* и лист за одговоре.

Приступник треба да пажљиво прочита општа упутства и упутства за решавање задатака.

Одговори се морају означити знаком X на листу за одговоре.

Примери задатака вишеструког избора налазе се у поглављу *Примери задатака*.

1.4.3. Прибор

Обавезан прибор за писање оба дела испита из Хрватског језика је хемијска оловка којом се пише плавом или црном бојом.

1.5. Опис бодовања

Приступник на испиту може да оствари укупно **160 бодова**.

1.5.1. Вредновање прве испитне целине – *Школски есеј*

Школски есеј доноси највише 80 бодова јер се највиши број бодова (40) због психометријских разлога множи са два (поступак пондерисања). Школске есеје вреднују оцењивачи према јасно утврђеним критеријумима.

У сваком се школском есеју вреднује:

- познавање и разумевање текста
- повезаност текста
- употреба хрватског стандардног језика.

У табели 3. приказано је шта подразумева сваки од наведених саставних делова вредновања те је наведен највиши број бодова и њихов процентни удео.

Табела 3. Основни саставни делови вредновања школског есеја на вишем нивоу

ОЗНАКА	САСТАВНИ ДЕО ВРЕДНОВАЊА		ОПИСИВАЧИ	БРОЈ БОДОВА	ПРОЦЕНТНИ УДЕО САСТАВНОГ ДЕЛА У УКУПНОМ БРОЈУ БОДОВА
А	ПОЗНАВАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ ТЕКСТА	А1	препознати обележја полазног текста/текстова	2	50 %
		А2	навести кључне садржајне податке и структуру	4	
		А3	разумети и проблематизовати полазни текст/ дело у целини	6	
		А4	аргументовати тврдње	4	
		А5	синтетизовати аргументе, ставове и читалачко искуство	4	
ОЗНАКА	САСТАВНИ ДЕО ВРЕДНОВАЊА		ОПИСИВАЧИ	БРОЈ БОДОВА	ПРОЦЕНТНИ УДЕО САСТАВНОГ ДЕЛА У УКУПНОМ БРОЈУ БОДОВА
В	ПОВЕЗАНОСТ ТЕКСТА	В1	садржајно обликовање	1	15 %
		В2	смисленост и логичност	4	
		В3	примерен стил	1	
С	УПОТРЕБА ХРВАТСКОГ СТАНДАРДНОГ ЈЕЗИКА	С1	синтактичка тачност	4	35 %
		С2	правописна тачност	6	
		С3	морфолошка тачност	2	
		С4	лексичка тачност	2	
УКУПНО				40	100 %

Посебне ситуације у вредновању

Школски есеј неће се вредновати:

- ако се приступник непристојно изражава
- ако приступник није написао текст у облику школског есеја
- ако приступник црта, илуструје на листу за школски есеј
- ако приступник није одговорио на задани задатак
- ако нема довољан број речи (допуштено је одступање 10 % од доње границе броја речи)
- ако је рукопис потпуно нечитљив
- ако је написан великим штампаним словима.

1.5.2. Вредновање друге испитне целине – *Књижевност и језик*

У другој испитној целини приступник може да оствари највише 80 бодова.

Сваки тачан одговор доноси један бод.

1.6. Примери задатака

У овом су поглављу примери задатака. Уз сваки пример задатка понуђена су упутства, тачан одговор и образовни исход за задатке вишеструког избора.

1.6.1. Примери есејског задатка

Есејски задатак састоји се од **упутства** (у којем је описан начин решавања задатка, наведен је број речи и сл.), **полазног текста** или **текстова** те **смерница за писање школског есеја**.

У овом поглављу понуђени су примери за све три врсте школског есеја који могу бити задани на државној матури, а то су:

1. интерпретативни школски есеј
2. компаративна анализа два или више текстова
3. расправљачки школски есеј.

Понуђени есејски задаци у овом каталогу само су примери и не полазе увек од пописа књижевних испитних дела наведених за школску 2017/2018. годину. Есејски задаци на државној матури увек се темеље на попису књижевних испитних дела на 6. страници.

1.6.1.1. Интерпретативни школски есеј

У интерпретативном школском есеју полазни је текст одломак из дела са пописа књижевних испитних дела наведених на 6. страници.

Наведени су наслов и аутор полазног текста и, ако је потребно, контекстуалне напомене које употпуњују полазни текст.

Пример задатка за писање интерпретативног школског есеја

Пажљиво прочитајте полазни текст након којег следе упутства и смернице за писање школског есеја.

Marin Držić, *Dundo Maroje*

POMET: (...) Ma se je trijeba s bremenom akomodavat⁴; trijeba je bit vjertuozu⁵ tko hoće renjat⁶ na svijetu. Kralj je čovjek od ljudi, kad se umije vladat. Nije ga imat dinâr, er vidim mnoge s dinarmi potištene; nije ga bit doktor, er vidim mnoge te brigade⁷ fantastike⁸; nije ga bit junak s mačem u ruci, er su ti većeokrat ali ubijeni ali ih su pune tamnice; nije ga bit poeta ni komedije umjet činit, er tizijem svak ore i na svaki ga pijer⁹ hoće operat¹⁰, kao bastaha¹¹, a umjesto zahvaljenja da mu reku: „Ne valja ništa, izdeni¹²!”, i da mu nenrijateljli ostanu; nije ga bit mužik, er tizijeh družu čine pjet kad veću volju plakat imaju.

Trijeba je bit pacijent¹³ i ugodit zlu bremenu, da se pak dobro brijeme uživa. Svakijem kami!¹⁴ Maro mi prijeti, a ja mu se s baretom¹⁵ u ruci klanjam; Tudešak me, moj idol, dviže s trpeze, s delicija! Srcem mučno idem – čijerom volentijero¹⁶. I tko k meni dođe: „Pomete, opravi mi”, – opravljam; „Pod’ za mene”, – idem; konselj¹⁷ mi pita, – umijem mu ga dat; psuje me, – podnosim; ruga se mnom, – za dobro uzimljem. Ovaki ljudi renjaju. A merita¹⁸ moj profumani¹⁹ trbuh da mu vjerno služim. Sve sam ove galantarije za njega naučio, er me nigda ne izdava na dobru obroku; vazda je bio pripravljen, dispos²⁰ ponijet.

⁴ *s bremenom se akomodavat* – прилагодити се времену

⁵ *vjertuož* – обдарен врлином, способен разумно и одлучно деловати ради постизања циља свладавањем фортуне, човек назбиљ

⁶ *renjati* – владати

⁷ *brigata* – дружина

⁸ *fantastik* – чудан, настран, необичан

⁹ *pijer* – гозба, свадба

¹⁰ *operati* – употребити

¹¹ *bastah* – носач

¹² *izdeniti* – силом одагнати, отерати

¹³ *pacijent* – стрпљив

¹⁴ *Svakijem kami!* – а сваким се снаћи

¹⁵ *bareta* – капа

¹⁶ *čijerom volentijero* – лицем доброћудним, радосним

¹⁷ *konselj* – савет

¹⁸ *meritati* – заслужити

¹⁹ *profuman* – намирисан

²⁰ *dispos* – спреман

Упутства

Свој школски есеј обликујте као заокружену целину с **уводом, разрадом и закључком**.

Пазите да Ваш школски есеј буде **правописно и граматички тачан**.

Све смернице морате да уврстите у свој школски есеј.

Редослед понуђених смерница не обавезује Вас у обликовању школског есеја.

Смернице за писање школског есеја

- Сместите драму *Дундо Мароје* у контекст хрватске књижевности.
- Представите драму *Дундо Мароје* и објасните улогу *Пролога Дугог Носа*.
- Интерпретирајте полазни текст.
- Објасните које се Пометове особине и данас сматрају пожељним за друштвени успех.
- Образложите своје тврдње.

1.6.1.2. Компаративна анализа два или више текстова

У овом типу задатка понуђена су најмање два текста која повезује неко обележје, на пример: тематика, идеја, главни мотив, проблематика, књижевна врста, стилска епоха итд.

Од приступника се очекује да упореди полазне текстове.

Наведени су наслов и аутор полазног текста и, ако је потребно, контекстуалне напомене које употпуњују полазни текст.

Пример задатка за писање компаративне анализе

Пажљиво прочитајте наведене текстове након којих следе упутства и смернице за писање школског есеја.

Пред Вама се у оквирима налазе одломак из романа *Странац* Алберта Камија и одломак из романа *Злочин и казна* Фјодора Михајловича Достојевског.

Пажљиво их прочитајте.

Следе **упутства и смернице за писање** школског есеја. Пажљиво их прочитајте.

Први текст

Albert Camus, *Stranac*

Nakon kraćeg vremena u prostoriji zazvoni zvonce. Skinuše mi lisice, otvoriše vrata i odvedoše me do optuženičke klupe. Dvorana je bila dupkom puna. Usprkos zastorima, sunce je ovdje-ondje prodiralo u dvoranu i bilo je već zagušljivo. Prozori su bili zatvoreni. Sjedoh, a uza me žandari. U taj čas spazih pred sobom niz lica. Svi me gledahu – shvatih da su to porotnici. Ali ne bih mogao reći po čemu su se razlikovali jedan od drugoga. Imao sam samo dojam da sam pred klupom u tramvaju i da svi ti neznani putnici motre pridošlicu ne bi li otkrili na njemu što smiješno. Dobro znam da je to bila blesava pomisao, jer oni nisu tražili ništa smiješno nego zločin. Međutim, razlika nije bila velika, a kako bilo da bilo, ta mi je misao pala na um.

Bio sam i malko ošamućen od sveg tog svijeta u zatvorenoj sudnici. Ponovo sam promotrio sudnicu, ali nisam prepoznao nijedno lice. Rekao bih da u prvi mah nisam ni pojmio da se sav taj svijet tu tiska da mene vidi. Obično se ljudi nisu obazirali na mene. Morao sam se upeti da shvatim da sam ja uzrok svom tom komešanju. Rekoh žandaru do sebe: – Koliko svijeta! – Odgovori mi da je to zbog novina, i pokaza mi skupinu ljudi koji su stajali oko stola podno klupe za porotnike. Reče mi: – Eno ih. – Pripitah: – Tko? – a on mi ponovi: – Novinari.

Други текст

Fjodor Mihajlovič Dostojevski, *Zločin i kazna*

U prvi čas pomisli da će šenuti pameću. Obuzme ga strašna studen; ali mu je hladno bilo i od groznice koja ga je već odavno u snu bila spopala. A sad ga iznenada podiđe takva jeza da zacvokota zubima i sve u njemu uzdrhti. Otvori vrata i osluhne: u kući je sve živo spavalo. U čudu je gledao sam sebe i sve oko sebe i nije mu bilo jasno kako nije sinoć, kad se vratio, zakračunao vrata, nego se izvalio na divan, ne samo obučen nego i sa šeširom na glavi: šešir mu se bio skotrljao i ležao na podu, do uzglavlja. „Da je tko naišao, što bi pomislio? Da sam pijan, ali...” Jurne do prozora. Bilo je prilično svijetlo te počne brže-bolje ogledavati sama sebe, čitava, od glave do pete, svu svoju odjeću: nema li kakvih tragova? Ali nije mu valjao posao: dršćući od jeze, počne skidati sve sa sebe i ponovno pomno razgledati. Sve je isprevrtao, do posljednje niti i krpice i, ne vjerujući sam sebi, tri puta ponovio pregled. Ali se činilo da nema ničega, nikakvih tragova; samo dolje na hlačama, gdje su se otrcale pa su niti visjele kao rese, na tim resama bilo je gustih tragova od zgrušane krvi. Zgrabi velik dženni nož i obreže rese. Ničega drugog nije, čini se, bilo.(...)

Počelo ga je nesnosno mučiti uvjerenje da ga sve izdaje, čak i pamćenje, pa i obična moć prosuđivanja. „Što, zar već zbilja počinje, zar već zbilja dolazi kazna? (...)”

Noge su mu klecale. „Od straha”, promrsi u sebi. Vrtjelo mu se u glavi i boljela ga je glava od vrućice. „To je njihova lukavština! Hoće da me lukavštinom namame pa da me onda najednom zaskoče”, nastavio je u sebi izlazeći na stubište. „Najgore je što sam tako reći u bunilu... mogao bih izvaliti kakvu glupost...”

Упутства

Свој школски есеј обликујте као заокружену целину с **уводом, разрадом и закључком**.

Пазите да Ваш школски есеј буде **правописно и граматички тачан**.

Све смернице морате да уврстите у свој школски есеј.

Редослед понуђених смерница не обавезује Вас у обликовању школског есеја.

Смернице за писање школског есеја

Представите романе *Странац* и *Злочин и казна* у контексту епохе у којима су настали.

Сместите полазне текстове у контекст романа.

Портретирајте ликове Мерсоа и Раскољникова у контексту романа.

Упоредите полазне текстове.

Протумачите на темељу прочитаних романа *Злочин и казна* и *Странац* у каквом су односу слобода и људска одговорност.

Образложите своје тврдње.

1.6.1.3. Расправљачки школски есеј

У расправљачком школском есеју као полазни текст задан је одломак или су задани одломци из дела са пописа књижевних испитних дела наведених на 6. страници. У тој врсти есеја приступник показује способност расправљања о књижевној или другој теми или проблему који произлазе из контекста заданог књижевног дела.

Од приступника се очекује познавање, разумевање и анализирање задане теме те аргументација тврдњи и ставова која се темеље на личном и читалачком искуству.

Пример задатка за писање расправљачког школског есеја

Пажљиво прочитајте полазне текстове након којих следе упутства и смернице за писање школског есеја.

Први текст

Silvije Strahimir Kranjčević, *Gospodskom Kastoru*

Prostitute, sjeni, lutajuć tihe na Letinu žalu,
Što ću pozajmit klasičnu strofu!
Majčica Gaea nešto je drukča, neg' li je bila,
Drukčiji danas treba Apolo.

Prostitute i vi, Kastore dragi, gospodski psiću!
Drijemajte samo mekom na sagu.
Vani je zima (ne znam vam toga reći na pasju,
Al vi ste uvijek istoga mnijenja!),

Sipa po vrašku! Kako li samo žmirkate važno!
Očito, da se čudite nešto,
Kud li se trgov vucare trome, prostačke psine
Podvita rena, kičme ko britva.

Skitnice jedne! gotove uvijek željno zavirit
Poganom njuškom u svaku tricu!
Peče vas, reko bih, ta zaboravnost, ali izvin'te,
Kastore dragi. *Tempora! Mores!*

Glete, na primjer, toga se nađe baš i u ljudi;
Što su to ljudi – sigurno znate;
Vidi se, vidi; uopće psić ste moderan posve,
Sve vam je jasno, način korektan.
Bah – il je čudo: s vremena duhom podoste naprijed.
Sve je uzalud: odlična kuća,
Gdje vas je časna predala nekad na svijet majka,
Ne da se tako lako zatajit.

I kad su ljuske pale sa vašeg slijenoga vida,
Željeli nijeste pogledat u zrak;

Prvi vam korak bješe da svojoj gospođi bajnoj
Laznete skromno gospodsku petu.
Zlatna metoda! Cjelovom tijem shvatiste život!
Meka vas ruka uze u krilo;
Cijela obitelj, odlična kuća i ekstenza
U vas je slavne vidjela dare.

Kad vas je koji majčin miljenik razmićen nešto
Obijesnim prstom ščeno za uho,
Vi ste mu odmah, psiću vanredni, gotovo nježno,
Pružili drugo, renić podvinuv!

Zato ste tako legnuli meko, zato vam danas
Prolazi starost kao u loju,
U kut iz kuta, kako vam reknu, ali se zato
Ne pruža vaša šapa badava!

Eto, što znači biti psetancem odlična gazde!
Najlakše k cilju podvita rena!
Pitoma njuško, cjeluješ petu, al se i za te
Mirisno peče masna kobasa!

I ja sam, evo, krenosti vašoj savio pjesmu,
Polažem lovor preda vas;
Slab je to darak, jestive više volite stvari,
Odlike više praktične vrsti!

Ipak vam – ne htjeć uditi daljem napretku vašem –
U uho nešto šapnuti moram:
Sve mi se čini, da ste – uglavnom – svojom metodom,
Kastore, malko slijedili – ljude!

Други текст

La Fontaine, *Vuk i pas*

Vuk od gladi kost i koža posta,
Pasja straža jest mu nije dala.
Jednom sreće dogu, što negdje zaosta,
Punu, situ, lijepu, sva se sjala.
Rado bi je vuk napao,
Na komade rastrgao,
Al to ne bi bilo lako,
Jer je pseto bilo jako;
Tko zna, tko bi žrtvom pao.
Zato je dobru večer psetu nazivao,
Drugarski se s njime u razgovor dao,
Divio se njegovoj debljini.
„Ako ti se lijenim čini,
Moj gospodar, bit debeo – reče pseto –
A ti pusti šumu, eto,
Tvoja braća sva su jedna,
Skitnice i čeljad gladna;
Svi u bijedi tamo skapavate;
Bez brige za hranu nikad ne mo'š leći,
I sve borbom moraš steći.
Moj primjer ti slijedi, bit će bolje za te.”

Vuk će: „A što za to treba učiniti?
– Skoro ništa – pas će – osim paske jake
I laveža na prosjake;
Treba laskat domarima, gazdi sluga biti,
Pa ćeš onda imat i ti
Kao plaću pune ostataka zube,
I piliće i golube;
Često će te i pogladit za to.”
Vuk se, ganut, misleć na blaženstva taka,
Rasplakao skoro nato.
Usput vidje, gdje psu na vratu fali dlaka.
„Što ti je to? – Ah ništa! – Kako?
– Malo pa ništa.
– Ali ipak? – Trag od lanca bit će,
Uz koji sam vezan sred dvorišta.
– Vezan? – vuk će. – Zar ne možeš ići,
Kamo hoćeš? – Uvijek ne, al' što to mari?
– I te kako mari! Sve te lijene stvari
Što mi vrijede, kad ih ropstvo kvari.
Nema li slobode, vuk će radije da strada.”
I pobjegav trkom, trči još i sada.

Упутства

Свој школски есеј обликујте као заокружену целину с **уводом, разрадом и закључком**.

Пазите да Ваш школски есеј буде **правописно и граматички тачан**.

Све смернице морате да уврстите у свој школски есеј.

Редослед понуђених смерница не обавезује Вас у обликовању школског есеја.

Смернице за писање школског есеја

- Упоредите полазне текстове.
- Одредите алегорију.
- Изнесите и образложите своје мишљење о понашању ликова у Ла Фонтенову тексту те о Кастановом понашању у Краљчевићевом тексту.
- Образложите који је писац критичнији према људским карактерним особинама те наведите примере за своје мишљење.
- Образложите своје тврдње.

1.6.2. Примери задатка вишеструког избора

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан.

Тачне одговоре морате да означите знаком X на листу за одговоре.

Која је од наведених стилских фигура употребљена у следећим стиховима?

Jer prava je samoća samo zbog sreće

Jer prava je samoća samo zbog ljubavi

Jer prava je samoća željna smrti

- A.** анадиплоза
- B.** анафора
- C.** епифора
- D.** симплоха

Којим је начином творбе настала реч *приморје*?

- A.** чистим слагањем
- B.** префиксалном творбом
- C.** префиксално-суфиксалном творбом
- D.** суфиксалном творбом

ТАЧАН ОДГОВОР: B

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: разумети начине творбе у хрватском језику

БОДОВАЊЕ:

1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор, одговор није означен или је означено више одговора

ТАЧАН ОДГОВОР: B

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: препознати и разумети књижевнотеоријска и књижевноисторијска обележја књижевних текстова

БОДОВАЊЕ:

1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор, одговор није означен или је означено више одговора

2. Основни ниво испита

2.1. Подручја испитивања

Испитом из Хрватског језика испитују се **књижевнотеоријска, књижевноисторијска и језичка знања, разумевање књижевног текста и употреба хрватског стандардног језика.**

Испит из Хрватског језика састоји се од две испитне целине. Прва испитна целина је *Школски есеј* и чини је један задатак отвореног типа. Друга испитна целина је *Књижевност и језик* и чине је група задатака затвореног типа. **За сваку испитну целину одредиће се праг пролазности. Да би положио испит из Хрватског језика, приступник мора да пређе прагове пролазности обе испитне целине.**

2.2. Образовни исходи

За сваку испитну целину одређени су посебни циљеви, односно конкретни описи онога што приступник мора да зна, разуме и може да учини како би успешно решио испит.

Школски есеј

Првом испитном целином испитују се **разумевање текста, књижевнотеоријска и књижевноисторијска знања те употреба хрватског стандардног језика.**

Од приступника се очекује да може:

- садржајно, смислено и логично да обликује везани текст према понуђеним смерницама
- самостално да примени различите поступке обликовања текста (интерпретацију, анализу, синтезу, доказивање, расправу, опис, упоређивање)

- да напише школски есеј у заданом времену и са заданим бројем речи
- да препозна обележја полазног текста, наведе кључне садржајне податке те разуме и проблематизује полазни текст и/или дело у целини
- да образложи своје тврдње
- да пише есејистички примереним стилом и речником
- да примењује норме хрватског стандардног језика
- да пише читко и уредно.

Књижевна испитна дела за школски есеј у школској 2017/2018. години за основни ниво испита су:

1. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: *Zločin i kazna*
2. Hrvatsko pjesništvo (Antun Gustav Matoš, Dobriša Cesarić, Josip Pupačić, Slavko Mihalić)
3. Ibsen, Henrik: *Nora*
4. Krleža, Miroslav: *Gospoda Glembajevi*
5. Marinković, Ranko: *Kiklop*
6. Novak, Vjenceslav: *Posljednji Stipančići*
7. Shakespeare, William: *Hamlet*
8. Sofoklo: *Antigona*.

Без обзира на врсту есеја уз полазни текст са пописа испитних дела у испиту може бити задан и некњижевни текст или књижевни текст који није наведен у попису књижевних испитних дела за школски есеј.

Књижевност и језик

Другом испитном целином испитују се **разумевање књижевног текста, књижевнотеоријска, књижевноисторијска и језичка знања.**

Књижевност

Од приступника се очекује да може:

- да разуме књижевнотеоријска обележја књижевних текстова
- да разуме књижевноисторијска обележја књижевних текстова
- да разликује лирске, епске, драмске, књижевно-научне и публицистичке текстове
- да разуме књижевноисторијске епохе хрватске књижевности (временске одреднице, представнике и поетике) у хронолошком следу
- да разуме књижевноисторијске епохе светске књижевности (временске одреднице, представнике и поетике) у хронолошком следу.

Да разуме и интерпретира следећа књижевна дела:

- *Biblija*
- Homer, *Ilijada*
- Eshil, *Okovani Prometej*
- Sofoklo, *Antigona*
- Plaut, *Škrtac*
- *Bašćanska ploča*
- Dante Alighieri, *Božanstvena komedija, Pakao*
- Giovanni Boccaccio, *Dekameron*
- Francesco Petrarca, *Kanconijer*
- William Shakespeare, *Hamlet*
- Miguel de Cervantes, *Don Quijote*
- Marko Marulić, *Judita*
- hrvatska petrarkistička lirika (Šiško Menčetić, Džore Držić i Hanibal Lucić)
- Marin Držić, *Dundo Maroje*
- Ivan Gundulić, *Suze sina razmetnoga, Dubravka*
- Ivan Bunić Vučić, *Plandovanja*
- Johann Wolfgang Goethe, *Patnje mladoga Werthera*

- Petar Preradović, песме
- Ivan Mažuranić, *Smrt Smail-age Čengića*
- August Šenoa, *Zlatarovo zlato*
- Honoré de Balzac, *Otac Goriot*
- Fjodor Mihajlovič Dostojevski, *Zločin i kazna*
- Ante Kovačić, *U registraturi*
- Vjenceslav Novak, *Posljednji Stipančiči*
- Silvije Strahimir Kranjčević, песме
- Charles Baudelaire, *Cvjetovi zla*
- Henrik Ibsen, *Nora*
- Janko Leskovar, *Misao na vječnost*
- Antun Gustav Matoš, песме
- Vladimir Vidrić, песме
- Dinko Šimunović, *Duga*
- Ivan Kozarac, *Đuka Begović*
- Marcel Proust, *Combray*
- Antun Branko Šimić, песме
- Miroslav Krleža, *Gospoda Glembajevi, Povratak Filipa Latinovicza*, песме
- Ivo Andrić, *Prokleta avlija*
- Bertolt Brecht, *Majka Hrabrost i njezina djeca*
- Tin Ujević, песме
- Dobriša Cesarić, песме
- Dragutin Tadijanović, песме
- Ranko Marinković, *Kiklop*
- Jure Kaštelan, песме
- Vesna Parun, песме
- Josip Pupačić, песме
- Ivan Slamnig, песме
- Slavko Mihalić, песме
- Ivo Brešan, *Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja*.

Језик

Од приступника се очекује да може:

- да познаје правописну норму хрватског стандардног језика (према **Хрватском правопису Института за хрватски језик и језикословље**, www.ihjj.hr, 2013)
- да познаје основне лингвистичке појмове из подручја фонетике, фонологије, морфологије, синтаксе и лексикологије
- да препозна фонетске и фонолошке јединице хрватског стандардног језика, тј. гласове (њихова артикулацијска и акустичка обележја), слоге и прозодију те њихову расподелу
- да разуме гласовне промене
- да препозна основна обележја чакавског, кајкавског и штокавског дијалекта
- да разуме врсте морфема и морфемску анализу
- да разуме граматичке категорије променљивих врста речи
- да познаје непроменљиве врсте речи
- да разуме типове односа међу саставним деловима синтагми

- да разуме граматичко реченичку структуру
- да разуме врсте независнословених и зависнословених реченица
- да разуме лексичко-семантичке односе
- да разуме значење фразема у хрватском језику
- да разуме језичко посуђивање
- да разуме функционалне стилове хрватског стандардног језика
- да разуме структуру речника и лексикографске јединице
- да разуме и познаје историјски развој хрватског језика.

2.3. Структура испита

Свака испитна целина има 50 % удела у укупном успеху у испиту. Приступник мора да приступи и првом и другом делу испита. Оцена у испиту државне матуре из Хрватског језика изводи се на темељу збира бодова постигнутих у оба дела испита. У табели 4. приказана је структура испита из Хрватског језика на основном нивоу.

Табела 4. Структура испита из Хрватског језика на основном нивоу

ИСПИТНА ЦЕЛИНА	НАЗИВ	ТРАЈАЊЕ	УДЕО У ОЦЕНИ	ПРИБОР	ПРИЛОЗИ
1.	Школски есеј	160 минута	50 %	хемијска оловка којом се пише плавом или црном бојом	одломак/одломци текста/текстова
2.	Књижевност и језик	100 минута	50 %	хемијска оловка којом се пише плавом или црном бојом	питања уз полазни текст и без полазног текста
УКУПНО		260 МИНУТА	100 %		

2.3.1. Школски есеј

Приступник треба да напише школски есеј на темељу полазног текста или полазних текстова. Школски есеј мора да има **350** речи.

Могуће су три врсте есеја:

1. интерпретативни школски есеј
2. компаративна анализа два или више текстова
3. расправљачки школски есеј.

Приступнику ће бити задана **једна од понуђених врста школског есеја**.

Задатак за школски есеј састоји се од упутства, полазног текста или полазних текстова и смерница према којима приступник треба да обликује свој школски есеј. У сваком школском есеју, без обзира на врсту, као полазни текст увек ће бити понуђен бар један одломак из дела са пописа књижевних испитних дела. Као други полазни текст може да

буде задан и књижевни или некњижевни текст који је повезан са садржајем, структуром, тематиком и/или књижевним контекстом заданог испитног дела. У поглављу *Опис бодовања* наведени су и описани саставни делови скале за вредновање школског есеја (табела 6). Попис књижевних испитних дела за школски есеј налази се на 22. страници.

Примери задатака за све три врсте школског есеја налазе се на страницама од 28. до 33.

Школски есеј може да буде вреднован с највише 80 бодова.

2.3.2. Књижевност и језик

У другој испитној целини задацима затвореног типа испитују се разумевање књижевног текста, књижевнотеоријска, књижевноисторијска и језичка знања. У табели 5. приказана је структура друге испитне целине *Књижевност и језик*.

Табела 5. Структура испитне целине *Књижевност и језик*

ДЕЛОВИ ДРУГЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ	ПОДРУЧЈЕ ИСПИТИВАЊА	ПОЛАЗНИ ТЕКСТ	ВРСТА ЗАДАТАКА	БРОЈ ЗАДАТАКА	БРОЈ БОДОВА
1.	Књижевност	десет полазних текстова	задачи вишеструког избора	30	30
1.	Књижевност	задачи без полазног текста	задачи вишеструког избора	25	25
2.	Језик	задачи без полазног текста	задачи вишеструког избора	25	25

Друга испитна целина састоји се од укупно 80 задатака и доноси 80 бодова.

Друга испитна целина састоји се од два дела и подељена је према подручјима испитивања.

Првим делом друге испитне целине проверавају се **разумевање књижевног текста** те **књижевнотеоријска и књижевноисторијска знања**.

Први део друге испитне целине састоји се:

- а) од **десет полазних текстова** уз које су везане групе од **три задатка** вишеструког избора. У задацима са полазним текстом (од 1. до 30. задатка) осим дела наведених у каталогу као полазни текстови могу бити задана и дела која нису наведена у каталогу. У тим задацима акценат је на разумевању полазног текста и не испитују се садржајни подаци из целине дела. Осим лирских

дела у стиху, епских дела у стиху и у прози те драмских дела као један од 10 полазних текстова биће задан и један дискурзивни текст.

б) од **двадесет пет задатака** вишеструког избора који нису везани уз полазни текст.

Други део друге испитне целине чини **двадесет пет задатака** вишеструког избора којима се испитује знање хрватског стандардног језика.

2.4. Технички опис испита

2.4.1. Трајање испита

Испит из Хрватског језика траје укупно **260 минута**.

Прва испитна целина (*Школски есеј*) проводи се временски одвојено од друге испитне целине и траје укупно **160 минута**.

Друга испитна целина (*Књижевност и језик*) траје укупно **100 минута**.

Временик провођења оба дела испита биће објављен у *Водичу кроз испите државне матуре* те на интернет страници Националног центра за вањско вредновање образовања (www.ncvvo.hr).

2.4.2. Изглед испита и начин решавања

Школски есеј

Приступник добија сигурносну врећицу у којој је испитна књижица са листовима за писање школског есеја, лист за концепт те два листа за оцењиваче.

Приступник треба пажљиво да прочита општа упутства и упутства за писање школског есеја.

Уз испитну књижицу школског есеја приступник добија **на засебном листу један задатак за писање школског есеја**. Школски есеј приступник треба да пише према заданим смерницама.

Приступник може да се користи листом за концепт током писања, али на крају мора да свој школски есеј читко напише **на листове за писање школског есеја**.

Књижевност и језик

Приступник добија сигурносну врећицу у којој је испитна књижица *Књижевност и језик* и лист за одговоре.

Приступник треба пажљиво да прочита општа упутства и упутства за решавање задатака. Одговори се морају означити знаком X на листу за одговоре.

Примери задатака вишеструког избора налазе се у поглављу *Примери задатака*.

2.4.3. Прибор

Обавезан прибор за писање оба дела испита из Хрватског језика је хемијска оловка којом се пише плавом или црном бојом.

2.5. Опис бодовања

Приступник на испиту може да оствари највише **160 бодова**.

2.5.1. Вредновање прве испитне целине – Школски есеј

Школски есеј доноси највише 80 бодова јер се највиши број бодова (40) због психометријских разлога множи с два (поступак пондерисања).

Школске есеје вреднују оцењивачи према јасно утврђеним критеријумима.

У сваком се школском есеју вреднује:

- познавање и разумевање текста
- повезаност текста
- употреба хрватског стандардног језика.

У табели 6. приказано је шта подразумева сваки од наведених саставних делова вредновања те је наведен највиши број бодова и њихов процентни удео.

Табела 6. Основни саставни делови вредновања школског есеја на основном нивоу

ОЗНАКА	САСТАВНИ ДЕО ВРЕДНОВАЊА		ОПИСИВАЧИ	БРОЈ БОДОВА	ПРОЦЕНТНИ УДЕО САСТАВНОГ ДЕЛА У УКУПНОМ БРОЈУ БОДОВА
А	ПОЗНАВАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ ТЕКСТА	А1	препознати обележја полазног текста/ текстова	2	50 %
		А2	навести кључне садржајне податке и структуру	4	
		А3	разумети и проблематизовати полазни текст/дело у целини	6	
		А4	аргументовати тврдње	4	
		А5	синтетизовати аргументе, ставове и читалачко искуство	4	
В	ПОВЕЗАНОСТ ТЕКСТА	В1	садржајно обликовање	1	15 %
		В2	смисленост и логичност	4	
		В3	примерен стил	1	
С	УПОТРЕБА ХРВАТСКОГ СТАНДАРДНОГ ЈЕЗИКА	С1	синтактичка тачност	4	35 %
		С2	правописна тачност	6	
		С3	морфолошка тачност	2	
		С4	лексичка тачност	2	
УКУПНО				40	100 %

Посебне ситуације у вредновању

Школски есеј неће се вредновати:

- ако се приступник непристојно изражава
- ако приступник није написао текст у облику школског есеја
- ако приступник црта, илуструје на листу за школски есеј
- ако приступник није одговорио на задани задатак
- ако нема довољан број речи (допуштено је одступање 10 % од доње границе броја речи)
- ако је рукопис потпуно нечитљив
- ако је написан великим штампаним словима.

2.5.2. Вредновање друге испитне целине – Књижевност и језик

У другој испитној целини приступник може да оствари највише 80 бодова.

Сваки тачан одговор доноси један бод.

2.6. Примери задатака

У овом су поглављу примери задатака. Уз сваки пример задатка понуђена су упутства, тачан одговор и образовни исход за задатке вишеструког избора.

2.6.1. Примери есејског задатка

Есејски задатак састоји се од **упутства** (у којем је описан начин решавања задатка, наведен је број

речи и сл.), **полазног текста** или **текстова** те **смерница за писање школског есеја**.

У овом поглављу понуђени су примери за све три врсте школског есеја које могу бити задане на државној матури, а то су:

1. интерпретативни школски есеј
2. компаративна анализа два или више текстова
3. расправљачки школски есеј.

Понуђени есејски задаци у овом каталогу само су примери и не полазе увек од пописа књижевних испитних дела наведених за школску 2017/2018. годину. Есејски задаци на државној матури увек се темеље на попису књижевних испитних дела наведених на 21. страници.

2.6.1.1. Интерпретативни школски есеј

У интерпретативном школском есеју полазни је текст одломак из дела са пописа књижевних испитних дела наведених на 22. страници.

Наведени су наслов и аутор полазног текста и, ако је потребно, контекстуалне напомене које употпуњују полазни текст.

Пример задатка за писање интерпретативног школског есеја

Пажљиво прочитајте полазни текст након којег следе упутства и смернице за писање школског есеја.

Sofoklo, *Antigona*

Kreont:

U srcu, sinko, tako treba suditi:
Sve volji svoga oca podređivati.
(...)

Stog nikad, sinko, nemoj svoje pameti
Za ljubav žene gubiti, već dobro znaj
Da grozan to je zagrljaj kad supruga
U kući bude žena zla. Ta može li
Bit gore rane no što loš je prijatelj?
Ko nenrijatelj odbaci curu tu:
U Hadu nek' se udaje za nekoga!
Ta ja zatèkoh je gdje očevidno mi
Od svega grada samo ona prkosi;
A lašcem gradu neću se pokazati,
Već smaknut ću je. Stog nek' Zeusa, roda svog
Čuvara, zove! Ako budem nenosluh
Dopuštao u rodu, izvan roda će
Porasti jače.

(...)
Stog uvijek treba čvrst poredak braniti,
A nipošto podleći ženi; ako već
To moramo, muškarac nek' nas protjera
No da se kaže: slabiji od žena smo.

Zbor:

Da, čini nam se, ne vara li starost nas,
Da mudro zboriš to o čemu govoriš.

Hemon:

Moj oče, bozi daju pamet ljudima
Od svih dobara kao dobro najveće.
A da ti sada ispravno ne govoriš,
To reći nit' bih mogao nit' umio.
Al' štošta mudro zna i drugom sinuti.
Od tebe vidim bolje sve što kaže tko
Il' radi ili opet zna prekorigi.
Tvog oka pučaniin se plaši: neće on
Izreći što ti uhu ne bi godilo.
A ja iz prikrajka to mogu slušati,
Tu djevu kako žali grad, što najgorom
Sad smrću gine sve zbog čina predivnog,
A od svih žena najmanje zavređuje:
(...)

Pa nije l' za tō zlatnu čast zavrijedila?
Baš takav tajni potiho se širi glas.
A zà me, oče, nema blaga većega
Na svijetu nego što je tvoja dobrobit.
Od dobra glasa oca sretna ima li
Za djecu veće sreće il' od dječjega
za oca? Stog ne pòmišljaj da pravo je
Tek to što kažeš ti, a drugo nikada.
Tko zà se misli da je mudar jedini
A takav jezik ili um u drugoga
Da nema, kad se otkrije, pokazat će
Prazninu pustu. Al' ni mudru nije baš
Sramota učiti i skpomah ostati:
(...)

Baš tako tko na lađi konop jedreni
Pritegnuv čvrsto, nimalo ne popusti,
Taj izvrnute dalje plovi palube.
Stog ù srcu popusti, preinači to!

Упутства

Свој школски есеј обликујте као заокружену целину с **уводом**, **разрадом** и **закључком**.

Пазите да Ваш школски есеј буде **правописно** и **граматички тачан**.

Све смернице морате да уврстите у свој школски есеј.

Редослед понуђених смерница не обавезује Вас у обликовању школског есеја.

Смернице за писање школског есеја

- Сместите дело *Антигона* у књижевну епоху у којој је настало и одредите којем књижевном роду и врсти припада.
- Објасните темељне драмске сукобе у драми *Антигона*.
- Интерпретирајте полазни текст.
- Изнесите своје мишљење о односу морала и закона на темељу дела *Антигона*.
- Образложите своје тврдње.

2.6.1.2. Компаративна анализа два или више текстова

У овом типу задатка понуђена су најмање два текста која повезује неко обележје, на пример, тематика, идеја, главни мотив, проблематика, књижевна врста, стилска епоха итд.

Од приступника се очекује да упореди полазне текстове.

Наведени су наслов и аутор полазног текста и, ако је потребно, контекстуалне напомене које употпуњују полазни текст.

Пример задатка за писање компаративне анализе

Пажљиво прочитајте наведене текстове након којих следе упутства и смернице за писање школског есеја.

Први текст

Vjenceslav Novak, Posljednji Stipančići

Lucija gledaše časak strogim pogledom u lice slike.

– No... gledaj mi u oči! – reče ona tiho; – gledaj čvrsto, ravno, da vidim već jednom jasno što je istina. Oprosti... ti, čovjek kavalir učen, ugledan i bogat, kako bi ti mogao varati sirotu osamljenu djevojku? No... gledaj mi čvrsto u oči! Zar bi tvoje oči mogle varati i onda... Čuj, Alfrede! Ja sumnjam: Ta reci jasno, otvoreno: Kad će to biti, da me dođeš osloboditi iz ovih uza? Ja sjedim u onom starom naslonjaču med njegovim mrkim drugovima i često mi bude kao da se ova tijesna četiri zida sve stežu i da se niski strop nada mnom sve spušta k momu tjemenu, i biva mi da vičem: Ugušit ću se... pomozite, ugušit ću se! Pa onda plačem i sakrivam oči da ne vidim ovaj grob živih! Najvoljela bih da je sve gotovo, da me mrtvu nose odovuda gdje propada moja mladost: još mogu samo da vidim tebe ... da ti pružim ruku, možda me izvedeš tamo gdje je široki svijet, gdje je svjetlo, gdje se giblju pravi, živi ljudi! Da nijesam još zdrava? Ako nijesam, pa ti mi donesi zdravlje! Zar bih ovdje mogla ozdraviti? Nu pogledaj mi otvoreno, iskreno u oči. Zašto, ako me ljubiš, i ne dođeš po me?

Други текст

August Šenoa, Zlatarovo zlato

– Gospodine Pavle, ako Boga znate, idite! – šapnu Dora otimljući mu ruku.

– Hoću. Al slušaj me. Samo riječ. Moram. Danas mi se u srce zarinuo krvav nož, htio sam da prokunem dan na koji me majka rodila. Tmina mi pade na oči, kamen na srce, bilo mi je da se živ zakopam. Al neviđena ruka trgnu me iz čame, ponese me pred tebe, djevojko. Da mi je put do tebe zakrčio rođeni brat, bio bih ga ubio. Karaj me da sam ušao kao zlotvor amo, karaj! Istina je. Htjedoh ti vidjeti samo kuću, opazih tebe. Srce me srvalo. Srce, Doro moja – koje čuva u sebi predragi zapis – ime tvoje. Što mi je volja – šta snaga – šta pamet? Sve si samo ti, djevojko moja! Kad sam dozivao u pamet onaj blagi čas gdjeno ti suze ljubavi potekoše niz moje čelo, misljah da je samo bio san – o raju, o Bogu. Al sad sam kod tebe. Ovo je tvoja ruka. Sad mi je dobro. Oj djevojko, nemoj da sve to i snom bude, reci, po Boga živoga, da me voliš. Vjeri mi se da me iznevjeriti nećeš, ma kako nas raskidali. I evo ti nevjeren plemićku podajem ruku da neću biti nego tvoj – i ne ugledao lica božjega ako nijesam pošten i čist.

– Ne govori, ne govori, Pavle – odvrati djevojka dršćući kroz suze – da, da, tvoja sam, al ne govori, previše sam sretna!

I baci mu se u naručje, i trgnu mu se iz naručja, pa zavapi:

– Zbogom, Pavle! Evo me, kumo!

– Prosti nam grijeh, o milosrdni Bože! – zamrmlja stara i ode sa Dorom u kuću.

Žurno pohiti Pavle na konju u svoje noćište.

Упутства

Свој школски есеј обликујте као заокружену целину с **уводом, разрадом и закључком**.

Пазите да Ваш школски есеј буде **правописно и граматички тачан**.

Све смернице морате да уврстите у свој школски есеј.

Редослед понуђених смерница не обавезује Вас у обликовању школског есеја.

Смернице за писање школског есеја

- Сместите ауторе полазних текстова у књижевноисторијске епохе у којима су стварали.
- Упоредите Луцију и Дору на темељу дела у целини.
- Упоредите полазне текстове.
- Изнесите своје мишљење о тврдњи да се на путу остварења велике љубави појављују многе тешкоће.
- Образложите своје тврдње.

2.6.1.3. Расправљачки школски есеј

У расправљачком школском есеју као полазни текст задан је одломак или су задани одломци из дела са пописа књижевних испитних дела наведених на 21. страници. У тој врсти есеја приступник показује способност расправљања о књижевној или другој теми или проблему који произлазе из контекста заданог књижевног дела.

Од приступника се очекује познавање, разумевање и анализирање задане теме те аргументација тврдњи и ставова који се темеље на личном и читалачком искуству.

Пример задатка за писање расправљачког школског есеја

Пажљиво прочитајте полазни текст након којег следе упутства и смернице за писање школског есеја.

Charles Baudelaire, *Albatros*

Često za zabavu mornari na brodu
Love albatrose, bijele morske ptice
Što prate brodove uz duboku vodu
Kao ravnodušne, tihe suputnice.

Tek što ih uhvate i na daske stave,
Vladarice neba nespretno i bijedno
Spuste svoja krila i, pognute glave,
Drže ih ko vesla posidjeno, čedno.

O, kako je mlohav taj putnik krilati!
Nedavno prekrasan, kako li je ružan!
Netko mu kljun draži onim što dohvati,
Drugi oponaša hod mu tako tužan.

Pjesnik je nalik tom gospodararu neba
Što živi u buri i carskog je roda,
U zemaljskoj hajci nema što mu treba
I silna mu krila ne daju da hoda.

Упутства

Свој школски есеј обликујте као заокружену целину с **уводом, разрадом и закључком**.

Пазите да Ваш школски есеј буде **правописно и граматички тачан**.

Све смернице морате да уврстите у свој школски есеј.

Редослед понуђених смерница не обавезује Вас у обликовању школског есеја.

Смернице за писање школског есеја

- Одредите темељни проблем песме *Албатрос*.
- Објасните живот Бодлерова песника у песми *Албатрос*.

- Изнесите своје мишљење о улози и положају песника/уметника у савременом свету.
- Образложите своје тврдње.

2.6.2. Примери задатка вишеструког избора

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан.

Тачне одговоре морате да означите знаком X на листу за одговоре.

Која је од наведених стилских фигура употребљена у следећим стиховима?

*Volio sam je
kao travu
i kao jasenje
ko trsku i kanarinca
ko uspavanku
i majčino buđenje.*

- A. градација
- B. метафора
- C. поређење
- D. симбол

ТАЧАН ОДГОВОР: В

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: препознати и разумети књижевнотеоријска и књижевноисторијска обележја књижевних текстова

БОДОВАЊЕ:

1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор, одговор није означен или је означено више одговора

Који је тачан вокатив именице *спасилац*?

- A. спасилче
- B. спасиоцу
- C. спасиоче
- D. спасилац

ТАЧАН ОДГОВОР: В

ОБРАЗОВНИ ИСХОД: разумети граматичке категорије променљивих врста речи

БОДОВАЊЕ:

1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор, одговор није означен или је означено више одговора

3. Припрема за испит

Упутства приступницима једнака су и за виши и за основни ниво испита.

Литература за припрему испита из Хрватског језика су сви уџбеници које је одобрило Министарство знаности, образовања и спорта за рад у гимназијама и стручним школама у протеклом четворогодишњем периоду.

Образовним исходима одређено је шта ће се испитивати на државној матури.

Исходи за обе испитне целине одређени су према службеним плановима и програмима за гимназије и стручне школе.

За постизање успеха на испиту приступницима се саветује:

- познавање Испитног каталога
- познавање испитних целина те примера задатака
- познавање испитних дела
- познавање материјала које је објавио Национални центар за вањско вредновање образовања
- решавање огледног примера испита.

Додатак Испитном каталогу из Хрватског језика за државну матуру у школској 2017/2018. години који се односи на експерименталне стручне курикулуме за стицање стручних квалификација

Увод

У школској 2017/2018. години испитима државне матуре могу да приступе и ученици који своје средњошколско образовање завршавају према експерименталним стручним курикулумима.

Сврха Додатка Испитном каталогу из Хрватског језика је да се прегледно прикажу подударности и разлике између експерименталних стручних курикулума за стицање стручних квалификација и наставних планова и програма са којима је усклађен испит државне матуре из Хрватског језика.

Виши ниво испита усклађен је са гимназијским програмом, а основни са наставним програмом са најмањом сатницом у четворогодишњим стручним школама. Ти се програми садржајно већим делом подударају. Међутим, садржај курикулума Хрватског језика у склопу стручних курикулума делимично се подудара са наведеним програмима. Присутне садржајне разлике у наведеним програмима нису безначајне, али су свакако надокнадиве. Национални центар за вањско вредновање образовања системски из године у годину унапређује садржај свих испитних каталога. У школској 2017/2018. години у Испитном каталогу из Хрватског језика предвиђене су мање измене у попису дела за школски есеј и на

вишем и на основном нивоу. Стога, молимо ученике да се уз Додатак Испитном каталогу из Хрватског језика обавезно користе и Испитним каталогом из Хрватског језика у којем су наведени и објашњени садржаји, критеријуми и начини испитивања и вредновања.

Свим ученицима који одлуче да полажу испите државне матуре желимо много успеха.

Школски есеј

Књижевна испитна дела за школски есеј у школској 2017/2018. години за виши ниво испита су:

1. Camus, Albert: **Stranac**
2. Cihlar Nehajev, Milutin: **Bijeg**
3. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: **Zločin i kazna**
4. Držić, Marin: **Dundo Maroje**
5. Hrvatsko pjesništvo (Antun Gustav Matoš, Dobriša Cesarić, Josip Pupačić, Slavko Mihaljić)
6. Kafka, Franz: **Preobrazba**
7. Krleža, Miroslav: **Gospoda Glembajevi**
8. Krleža, Miroslav: **Povratak Filipa Latinovicza**
9. Marinković, Ranko: **Kiklop**
10. Novak, Vjenceslav: **Posljednji Stipančiči**
11. Salinger, Jerome David: **Lovac u žitu**
12. Shakespeare, William: **Hamlet**
13. Sofoklo: **Antigona**
14. Šimić, Antun Branko: **Preobraženja**.

Књижевна испитна дела за школски есеј у школској 2017/2018. години за основни ниво испита су:

1. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: **Zločin i kazna**
2. Hrvatsko pjesništvo (Antun Gustav Matoš, Dobriša Cesarić, Josip Pupačić, Slavko Mihaljić)

3. Ibsen, Henrik: *Nora*
4. Krleža, Miroslav: *Gospoda Glembajevi*
5. Marinković, Ranko: *Kiklop*
6. Novak, Vjenceslav: *Posljednji Stipančići*
7. Shakespeare, William: *Hamlet*
8. Sofoklo: *Antigona*.

Према попису обавезних дела у експерименталним стручним курикулумима за стицање стручних квалификација плавом су бојом означена књижевна дела која су позната приступницима, зеленом бојом означена су изборна књижевна дела, а црвеном бојом дела која нису позната приступницима.

Препорука приступницима за писање школског есеја на вишем и основном нивоу

Приступници су према Наставном програму за Хрватски језик у експерименталним стручним курикулумима за стицање стручних квалификација стекли сва потребна знања и вештине за писање школског есеја на државној матури.

Анализирали су, уз смернице или самостално, књижевне и некњижевне текстове и састављали различите врсте текстова с различитим комуникацијским функцијама. Различитим поступцима обликовали су логички и садржајно повезани текст и самостално проверавали написани текст с обзиром на садржајну структуру те језичку тачност и примереност. Аргументовали су и свој став о књижевном делу. Стекли су све потребне компетенције за писање три врсте школског есеја на државној матури. Спремни су за анализу некњијевог текста који може да буде задан као други полазни текст за писање школског есеја.

Приступницима за писање школског есеја на државној матури у школској 2017/2018. години

недостаје садржајно знање, тј. познавање (читање) књижевних дела за виши ниво испита (означена су црвеном бојом) те изборних књижевних дела (означена су зеленом бојом) која нису одабрали за читање, а заступљена су на попису књижевних дела за школски есеј.

Књижевност и језик

Књижевност

Приступницима су према попису **обавезних дела** у експерименталним стручним курикулумима за стицање стручних квалификација позната следећа књижевна дела заступљена на **вишем нивоу** испита:

Античка књижевност (8. в. пр. Хр. – 5. в.)

1. Eshil: *Okovani Prometej*, трагедија

Предренесанса (13. и 14. в.)

2. Alighieri, Dante: *Božanstvena komedija (Pakao I. – V. pjevanja)*, епски спев

Ренесанса (15. и 16. век)

3. Shakespeare, William: *Hamlet*, трагедија

Ренесанса у хрватској књижевности (16. век)

4. Marulić, Marko: *Judita*, еп
5. Lucić, Hanibal: *Jur ni jedna na svit vila*, песма
6. Držić, Marin: *Dundo Maroje*, комедија

Класицизам (17. в.)

7. Molière: *Škrtac*, комедија

Реализам (1830 – 1870)

8. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: *Zločin i kazna*, роман

Предреализам у хрватској књижевности (1860 – 1880/81)

9. Šenoa, August: *Prijan Lovro*, приповетка

Модерна у хрватској књижевности (1892/95 – 1914/16)

10. Leskovar, Janko: *Misao na vječnost*, новела
11. Begović, Milan: *Bez trećega*, драма

Касни модернизам (1930 – 1970)

12. Camus, Albert: *Stranac*, роман

II период у хрватској књижевности 20. века (1929 – 1952)

13. Krleža, Miroslav: *Gospoda Glembajevi*, драма

Друга модерна у хрватској књижевности (1952 – 1969)

14. Mihalić, Slavko: *Majstore ugasi svijeću*, песма
15. Marinković, Ranko: *Prah*, новела.

Приступницима су према попису **изборних дела** у експерименталним стручним курикулумима за стицање стручних квалификација позната следећа књижевна дела заступљена на **вишем нивоу** испита:

1. Biblija: *Песма nad песмата*, песма из Старог завета

Античка књижевност (8. в. пр. Хр. – 5. в.)

2. Sofoklo: *Antigona*, трагедија
3. Plaut: *Škrtac*, комедија

Средњовековна хрватска књижевност (11 – 15. век)

4. *Bašćanska ploča*, најстарији хрватски писани споменик

Предренесанса (13. и 14. век)

5. Petrarca, Francesco: *Kanconijer*, збирка песама
6. Boccaccio, Giovanni: *Dekameron (Chichibio)*, збирка новела

Ренесанса (15. и 16. век)

7. de Cervantes Saavedra, Miguel: *Don Quijote*, роман

Барок у хрватској књижевности (17. век)

8. Bunić Vučić, Ivan: *Nemoj, nemoj ma Ljubice*, песма

Просветитељство (18. век)

9. Goldoni, Carlo: *Krčmarica Mirandolina*, комедија

Романтизам (1800 – 1830)

10. Ljermontov, Mihail Jurjevič: *Junak našeg doba*, роман

Романтизам у хрватској књижевности = Хрватски народни препород (1830 – 1860)

11. Preradović, Petar: *Ljudsko srce*, песма
12. Mažuranić, Ivan: *Smrt Smail-age Čengića*, еп

Реализам (1830 – 1870)

13. Gogolj, Nikolaj Vasiljevič: *Kabanica*, приповетка
14. de Balzac, Honoré: *Otac Goriot*, роман

Реализам у хрватској књижевности (1880/81 – 1892/95)

15. Kozarac, Josip: *Tena*, приповетка
16. Novak, Vjenceslav: *Posljednji Stipančići*, роман
17. Kranjčević, Silvije Strahimir: *Gospodskom Kastoru*, песма

Модернизам (крај 19. века)

18. Baudelaire, Charles: *Cvjetovi zla*, збирка песама
19. Ibsen, Henrik: *Nora*, драма

Модерна у хрватској књижевности (1892/95 – 1914/16)

20. Matoš, Antun Gustav: *Notturmo* и друге песме
21. Matoš, Antun Gustav: *Cvijet sa raskršća*, новела
22. Vidrić, Vladimir: *Pejzaž II*, песма

23. Šimunović, Dinko: **Muljika**, новела

24. Nehajev, Milutin Cihlar: **Bijeg**, роман

Авангарда (почетак 20. века)

25. Kafka, Franz: **Preobrazba**, приповетка

Експресионизам у хрватској књижевности (1914 – 1930)

26. Šimić, Antun Branko – песме

27. Krleža, Miroslav – песме

II период у хрватској књижевности 20. века (1929 – 1952)

28. Ujević, Tin: **Visoki jablani** и друге песме

29. Cesarić, Dobriša – песме

30. Tadijanović, Dragutin – песме

Друга модерна у хрватској књижевности (1952 – 1969)

31. Parun, Vesna: **Ti koja imaš nevinije ruke** и друге песме

32. Pupačić, Josip – песме

33. Slamnig, Ivan: **Barbara**, песма

34. Marinković, Ranko: **Kiklop**, роман

35. Marinković, Ranko: **Ruke**, новела.

Приступницима нису позната следећа књижевна дела заступљена на вишем нивоу испита:

Античка књижевност (8. в. пр. Хр. – 5. в.)

1. Homer: **Ilijada**, еп

2. Homer: **Odiseja**, еп

3. Sofoklo: **Kralj Edip**, трагедија

4. Vergilije: **Eneida**, еп

Ренесанса у хрватској књижевности (16. век)

5. Hrvatska petrarkistička lirika (Menčetić, Šiško i Držić, Džore)

6. Hektorović, Petar: **Ribanje i ribarsko prigovaranje**, путописни еп

7. Zoranić, Petar: **Planine**, први хрватски роман у стиху и прози

8. Držić, Marin: **Новела od Stanca**, фарса

Барок у хрватској књижевности (17. век)

9. Gundulić, Ivan: **Suze sina razmetnoga**, барокна поема (плач)

10. Gundulić, Ivan: **Dubravka**, пасторала

Просветитељство (18. век)

11. Voltaire: **Candide**, роман

Романтизам (1800 – 1830)

12. Goethe, Wolfgang Johann: **Patnje mladog Werthera**, роман

13. Poe, Edgar Allan: **Crni mačak**, приповетка

Предреализам у хрватској књижевности (1860 – 1880/81)

14. Šenoa, August: **Zlatarovo zlato**, први хрватски историјски роман

Реализам у хрватској књижевности (1880/81 – 1892/95)

15. Kovačić, Ante: **U registraturi**, роман

Модерна у хрватској књижевности (1892/95 – 1914/16)

16. Matoš, Antun Gustav: **Camao**, новела

17. Kozarac, Ivan: **Duka Begović**, роман

Авангарда (почетак 20. века)

18. Proust, Marcel: **Combray**, роман

Експресионизам у хрватској књижевности (1914 – 1930)

19. Krleža, Miroslav: **Baraka Pet Be**, новела

Касни модернизам (1930 – 1970)

20. Andrić, Ivo: **Prokleta avlija**, роман (прича у причи)
21. Selinger, Jerome David: **Lovac u žitu**, роман
(проза у траперицама)
22. Brecht, Bertolt: **Majka Hrabrost i njezina djeca**,
драма (епско позориште)

II период у хрватској књижевности 20. века (1929 – 1952)

23. Krleža, Miroslav: **Povratak Filipa Latinovicza**,
први хрватски модерни роман

Друга модерна у хрватској књижевности (1952 – 1969)

24. Kaštelan, Jure – песме
25. Šoljan, Antun: **Kratki izlet**, роман

Постмодернизам у хрватској књижевности (70- тих година 20. века)

26. Brešan, Ivo: **Predstava Hamleta u seli Mrduša
Donja**, драма
27. Pavličić, Pavao: **Koraljna vrata**, роман.

Приступницима су према попису **обавезних дела**
у експерименталним стручним курикулумима за
стицање стручних квалификација позната следећа
књижевна дела заступљена на **основном нивоу**
испита:

Античка књижевност (8. в. пр. Хр. – 5. в.)

1. Eshil: **Okovani Prometej**, трагедија

Предренесанса (13. и 14. век)

2. Alighieri, Dante: **Božanstvena комедија (Pakao
I. – V. pjevanja)**, епски спев

Ренесанса (15. и 16. век)

3. Shakespeare, William: **Hamlet**, трагедија

Ренесанса у хрватској књижевности (16. век)

4. Marulić, Marko: **Judita**, еп
5. Lucić, Hanibal: **Jur ni jedna na svit vila**, песма
6. Držić, Marin: **Dundo Maroje**, комедија

Реализам (1830 – 1870)

7. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: **Zločin i kazna**,
роман

Модерна у хрватској књижевности (1892/95 – 1914/16)

8. Leskovar, Janko: **Misao na vječnost**, новела

II период у хрватској књижевности 20. века (1929 – 1952)

9. Krleža, Miroslav: **Gospoda Glembajevi**, драма

Друга модерна у хрватској књижевности (1952 – 1969)

10. Mihalić, Slavko: **Majstore ugasi svijeću**, песма.

Приступницима су према попису **изборних дела**
у експерименталним стручним курикулумима за
стицање стручних квалификација позната следећа
књижевна дела заступљена на **основном нивоу**
испита:

1. Biblija: **Песма nad песмата**, песма из Старог
завета

Античка књижевност (8. в. пр. Хр. – 5. в.)

2. Sofoklo: **Antigona**, трагедија

3. Plaut: Škrtac, комедија

Средњовековна хрватска књижевност (11 – 15. век)

4. **Bašćanska ploča**, најстарији хрватски писани споменик

Предренесанса (13. и 14. век)

5. Petrarca, Francesco: **Kanconijer**, збирка песама
6. Boccaccio, Giovanni: **Dekameron (Chichibio)**, збирка новела

Ренесанса (15. и 16. век)

7. de Cervantes Saavedra, Miguel: **Don Quijote**, роман

Барок у хрватској књижевности (17. век)

8. Bunić Vučić, Ivan: **Nemoj, nemoj ma Ljubice**, песма

Романтизам у хрватској књижевности = Хрватски народни препород (1830 – 1860)

9. Preradović, Petar: **Ljudsko srce**, песма
10. Mažuranić, Ivan: **Smrt Smail-age Čengića**, еп

Реализам (1830 – 1870)

11. de Balzac, Honoré: **Otac Goriot**, роман

Реализам у хрватској књижевности (1880/81 – 1892/95)

12. Novak, Vjenceslav: **Posljednji Stipančiči**, роман
13. Kranjčević, Silvije Strahimir: **Gospodskom Kastoru**, песма

Модернизам (крај 19. века)

14. Baudelaire, Charles: **Cvjetovi zla**, збирка песама
15. Ibsen, Henrik: **Nora**, драма

Модерна у хрватској књижевности (1892/95 – 1914/16)

16. Matoš, Antun Gustav: **Notturmo** и друге песме
17. Vidrić, Vladimir: **Pejzaž II**, песма

Експресионизам у хрватској књижевности (1914 – 1930)

18. Šimić, Antun Branko – песме
19. Krleža, Miroslav – песме

II период у хрватској књижевности 20. века (1929 – 1952)

20. Ujević, Tin: **Visoki jablani** и друге песме
21. Cesarić, Dobriša – песме
22. Tadijanović, Dragutin – песме

Друга модерна у хрватској књижевности (1952 – 1969)

23. Parun, Vesna: **Ti koja imaš nevinije ruke** и друге песме
24. Pupačić, Josip – песме
25. Slamnig, Ivan: **Barbara**, песма
26. Marinković, Ranko: **Kiklop**, роман.

Приступницима **нису позната** следећа књижевна дела заступљена на **основном нивоу** испита:

Античка књижевност (8. в. пр. Хр. – 5. в.)

1. Homer: **Ilijada**, еп

Ренесанса у хрватској књижевности (16. век)

2. Hrvatska petrarkistička lirika (Menčetić, Šiško i Držić, Džore)

Барок у хрватској књижевности (17. век)

3. Gundulić, Ivan: **Suze sina razmetnoga**, барокна поема (плач)
4. Gundulić, Ivan: **Dubravka**, пасторала

Романтизам (1800 – 1830)

5. Goethe, Wolfgang Johann: **Patnje mladog Werthera**, роман

Предреализам у хрватској књижевности (1860 – 1880/81)

6. Šenoa, August: **Zlatarovo zlato**, први хрватски историјски роман

Реализам у хрватској књижевности (1880/81 – 1892/95)

7. Kovačić, Ante: **U registraturi**, роман

Модерна у хрватској књижевности (1892/95 – 1914/16)

8. Šimunović, Dinko: **Duga**, новела
9. Kozarac, Ivan: Đuka **Begović**, роман

Авангарда (почетак 20. века)

10. Proust, Marcel: **Combray**, роман

Касни модернизам (1930 – 1970)

11. Andrić, Ivo: **Prokleta avlija**, роман (прича у причи)
12. Brecht, Bertolt: **Majka Hrabrost i njezina djeca**, драма (епско позориште)

II период у хрватској књижевности 20. века (1929 – 1952)

13. Krleža, Miroslav: **Povratak Filipa Latinovicza**, први хрватски модерни роман

Друга модерна у хрватској књижевности (1952 – 1969)

14. Kaštelan, Jure – песме

Постмодернизам у хрватској књижевности (70-их година 20. века)

15. Brešan, Ivo: **Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja**, драма.

Препорука приступницима за решавање другог дела испита *Књижевност и језик* на вишем и основном нивоу:

Књижевност

Приступници су према Наставном програму за Хрватски језик у експерименталним стручним курикулумима за стицање стручних квалификација анализирали књижевне текстове и одређивали њихова структурна, тематска, садржајна и стилска обележја. Прикупљали су различите информације о заданим књижевним текстовима из различитих извора те објашњавали књижевнотеоријске појмове на прототипским примерима. Упоредили су познате књижевне текстове на структурном, садржајном и језичком нивоу.

Нису читали и интерпретирали књижевна дела и ауторе који нису заступљени у Наставном програму за Хрватски језик у експерименталним стручним курикулумима за стицање стручних квалификација (види попис дела). Такође, непознати су им аутори и књижевна дела које нису одабрали као изборне, а заступљени су на државној матури (види попис дела).

У првом делу друге испитне целине проверава се разумевање књижевног текста. Групе задатака пропитују искључиво разумевање полазног текста, али не и познавање књижевног дела у целини.

Потребно је да се познају књижевноисторијска и књижевнотеоријска обележја свих књижевних текстова и да их се смести у припадајућу књижевноисторијску епоху.

Пописи књижевних дела и аутора у Додатку Испитном каталогу из Хрватског језика садржавају књижевноисторијску епоху и књижевну врсту којој дело припада. Такође, важно је да познају и разумеју хронолошки след (временско одређење)

свих књижевноисторијских епоха европске (светске) и хрватске књижевности, њихова обележја и представнике. Потребно је да се проуче све читанке Хрватског језика које је одобрило Министарство знаности, образовања и спорта.

Језик

Приступници према Наставном програму за Хрватски језик у експерименталним стручним курикулумима за стицање стручних квалификација треба да познају све садржаје који се односе на подручје језика, а заступљени су на основном нивоу испита. Приступници не познају садржај из творбе речи (начине творбе) јер су ти садржаји заступљени само на вишем нивоу испита. Ти се садржаји налазе у свим уџбеницима Хрватског језика за гимназије које је одобрило Министарство знаности, образовања и спорта.

